

65
SL

FACTS

Evropska agencija za varnost in zdravje pri delu

ISSN 1725-7093

Vaša pravica do varnega in zdravega dela – nasveti za mlade ljudi

Če pri delu doživite nezgodo ali če delo škodljivo vpliva na vaše zdravje, boste morda nosili posledice do konca svojega življenja, in to ni šala. Ta informativni bilten nudi informacije o vaših pravicah in odgovornostih. V drugem informativnem biltenu pa so opisane nevarnosti, na katere morate biti pozorni.

Zakaj se varnosti in zdravju pri delu pripisuje tak pomen?

Po evropskih statističnih podatkih je pogostost poškodb pri delu med delavci, ki so stari med 18 in 24 let, za 50% višja kot pri drugih starostnih skupinah. Vsako leto na stotisoče mladih v Evropi trpi zaradi bolezni ali poškodb pri delu. Nekateri tragično izgubijo življenje. Nekateri ne preživijo niti prvega dne na delovnem mestu. Poklicne bolezni in bolezenska stanja, kot so rak, težave s hrbtenico ali okvara sluha, se razvijejo postopoma. Večino teh tragedij bi lahko preprečili.

Kot mlada oseba, ki začne svojo poklicno pot, ste morda bolj ogroženi in ne smete opravljati dela, ki presega vaše telesne ali umske sposobnosti. Če ste mlajši od 18 let, vas zakon ščiti pred opravljanjem nekaterih nevarnih del.

Poleg tega vam, kot novincu pri delu in na delovnem mestu, manjka izkušenj, povezanih z delom, manjka vam ozaveščenosti o tveganjih za varnost in zdravje, ki vas morda čakajo na delovnem mestu, ter znanja o tem, kaj bi moral v zvezi z varnostjo in zdravjem pri delu storiti delodajalec in kaj vi. Sposobnost prepoznavanja možnih nevarnosti in opravljanje dela na varen način zahteva zdravo pamet pa tudi pozorno opazovanje, usposabljanje in izkušnje. Imate pravico izraziti dvome o stvareh, ki se vam zdijo nevarne, vendar se morda ne boste počutili dovolj samozavestni, da bi o tem spregovorili, morda pa boste stanje sprejeli takšno kot je, ker boste svojemu delodajalcu ali sodelavcem želeli dokazati, da ste prizadeven delavec in da ne poznate strahu.

Samo statistika?

Sedemnajstletnica, ki je med šolskimi počitnicami delala v pekarni, je pri delu s strojem za peko zgubila del prsta. Že po prvi uri dela je stroj zagrabil njeno roko. Ugotovili so, da je bilo opozorjeno na okvaro varnostne naprave na stroju, vendar popravilo še ni bilo načrtovano. Dekle ni bilo ustrezno usposobljeno za delo s strojem, njen nadzornik pa sploh ni vedel, da ga uporablja.

Osemnajstletnik, ki je delal na gradbišču, je umrl zaradi poškodb, do katerih je prišlo, ko je z višine petih metrov nanj padel 750 kg težak tovor. Mladega delavca niso zaposlili na pravilen način niti ni bil deležen ustreznega usposabljanja; podjetje pa je zaradi malomarnosti zanemarilo ustrezne varnostne postopke.

Pomembno

Pri varnosti in zdravju ne gre samo za kopico neumnih in dolgočasnih pravil. Že na samem začetku dela mora biti poskrbljeno za vašo varnost in zdravje v sedanosti in za zaščito vašega zdravja v prihodnosti, tako da boste lahko polno uživali svoje življenje. Nikakor ne smete dopustiti, da bi bilo pri delu ogroženo vaše življenje.

Poleg skrbi za lastno varnost morate vedeti tudi, kako je treba opravljati delo, da ne izpostavljate svojih sodelavcev nevarnostim. Pomislite, kako bi se počutili, če bi se vašemu sodelavcu zaradi vas zgodilo kaj tragičnega, četudi tega ne bi storili namenoma.

Zaradi tega morate dobro poznati pravila skrbi za zdravje in varnost pri delu, dolžnosti vašega delodajalca v zvezi z vašo varnostjo ter svoje lastne dolžnosti in pravice.

Vaš delodajalec je odgovoren za vašo varnost

Vsak delodajalec ima pravno in moralno dolžnost, da vas varuje. Delodajalci morajo ugotoviti, kaj lahko ogrozi vašo varnost in zdravje na delovnem mestu, oceniti tveganja in izvesti preventivne ukrepe. Nevarnost je vse tisto, kar lahko povzroči bolezen ali poškodbo. Tveganje je verjetnost, da do bolezni ali poškodbe pride. Do večine nezgod pri delu pride zato, ker niso bila ustrezno ocenjena tveganja ali izvedeni ukrepi za obvladovanje tveganj. Najpogostejši problemi so hrup, ravnanje s kemikalijami, ročno premeščanje bremen, nerodno speljane žice, celodnevno sedenje za računalnikom in celo ustrahovanje s strani vodilnih delavcev ali sodelavcev. Delodajalci so dolžni nuditi posebno zaščito tistim

skupinam delavcev, ki so še posebej izpostavljene tveganjem. Med slednje sodijo tudi mladi. V skladu s tem vam morajo delodajalci dodeliti delo, ki ustreza vašim zmožnostim, in zagotoviti, da imate pri opravljanju dela ustrezen nadzor.

Dodatno varstvo delavcev, ki še niso dopolnili 18 let

Če ste mlajši od 18 let, veljajo za vas posebni varovalni ukrepi. Zlasti ne smete opravljati dela:

- ki presega vaše telesne ali umske sposobnosti,
- pri katerem ste izpostavljeni strupenim snovem,
- pri katerem ste izpostavljeni škodljivemu sevanju,
- ki predstavlja tveganje za zdravje zaradi izjemnega mraza ali izjemne vročine, hrupa ali vibracij,
- pri katerem lahko pride do nezgode zato, ker vam primanjkuje izkušenj, ker niste bili ustrezno usposobljeni ali zaradi vašega nezadostne pozornosti do varnosti.

To pa ne velja, če presegate starost, pri kateri se zaključí obvezno redno šolanje, če je opravljanje takega dela nujno za vaše poklicno izobraževanje ter če delodajalec lahko zagotovi strokovni nadzor in ustrezno zaščito.

Informativni bilten „Varstvo mladih na delovnem mestu“ ponuja podrobnejše informacije o vrsti del in omejitvah delovnega časa v povezavi s starostjo. Bilten prav tako navaja podrobnosti v zvezi s strogimi omejitvami, povezanimi s starostjo v primeru „nezahtevnega“ počitniškega in honorarnega dela oseb, ki ne dosegajo starosti, pri kateri se zaključí obvezno redno šolanje in imajo dovoljenje za opravljanje dela. Te zahteve so podrobneje opredeljene v nacionalni zakonodaji.

Seznajte se s svojimi pravicami

Imate pravico:

- da vas seznanijo z nevarnostmi, ki so prisotne na vašem delovnem mestu, in z vsemi ukrepi, ki jih morate izvajati za svojo varnost, kot tudi s tem, kako morate ravnati primeru nezgode pri delu ali v nujnih primerih;
- do brezplačnih informacij, navodil in usposabljanja v zvezi s svojim delom;

- do brezplačne varovalne opreme;
- do sodelovanja, zastavljanja vprašanj, opozarjanja na nevarna ravnanja ali razmere ter do sodelovanja pri posvetovanju z delodajalcem o zadevah, povezanih z varnostjo pri delu.

Če se vam porajajo dvomi glede varnosti vašega dela ali zahtev vašega delodajalca, imate pravico in dolžnost, da o svojih pomislekih obvestite nadrejenega. Vaša pravica je, da zavrnete opravljanje nevarnega dela. Ni vam treba opravljati nevarnega dela samo zato, ker to od vas zahteva vaš nadrejeni ali zato, ker vsi tako delajo.

Ravnajte odgovorno

Zagotavljanje varnosti ni samo v rokah vašega delodajalca. Delo ni igra. V skladu z zakonom morate skrbeti zase in za druge ter sodelovati z delodajalcem pri zagotavljanju varnosti in zdravja pri delu. Med drugim morate:

- upoštevati varnostne predpise in navodila ter se usposabljati za varno uporabo delovne opreme in strojev, varnostnih naprav ali osebne varovalne opreme, kot so rokavice ali maske; in
- obvestiti svojega nadzornika o nevarnostih, ki ogrožajo varnost in zdravje.

Kje lahko poiščete pomoč?

- Pogovorite se o težavi s svojim nadrejenim.
- Pogovorite se z delavskim zaupnikom za varnost in zdravje pri delu, če ga v podjetju imate.
- Če je v podjetju zdravnik, medicinska sestra ali drugo osebje, zadolženo za varnost in zdravje pri delu, se pogovorite z njimi. Ob obisku svojega osebnega zdravnika, mu pojasnite, kakšno delo opravljate.
- Pogovorite se s starši.
- Pogovorite se z učitelji, če se še šolate, ali obvestite organizatorje delovne prakse.
- Pogovorite se z odraslo osebo, ki ji zaupate.
- Če je potrebno, se obrnite na inšpektorat za delo in vložite pritožbo.

Pridobite si več znanja o varnosti mladih pri delu (<http://ew2006.osha.eu.int/>) in o posameznih nevarnostih ter tveganjih na različnih delovnih mestih (<http://osha.eu.int>). Informacije so na voljo tudi pri organu, pristojnem za varnost in zdravje pri delu, sindikatih in poklicnih združenjih v vaši državi.

Informacije o slovenski zakonodaji s področja varnosti in zdravja pri delu so objavljene na spletni strani Ministrstva za delo, družino in socialne zadeve (<http://www.gov.si/mdds/?CID=198&L=sl&T=Y>).

Evropska agencija za varnost in zdravje pri delu

Gran Via 33, E-48009 Bilbao
Tel. (34) 944 79 43 60, faks (34) 944 79 43 83
E-pošta: information@osha.eu.int

© Evropska agencija za varnost in zdravje pri delu. Razmnoževanje je dovoljeno z navedbo vira. Printed in Belgium, 2006

